

ANTONÍN DVOŘÁK **SVATÁ LUDMILA OP. 71, B 144**

oratorium o třech dílech pro sóla sbor a orchestr

Libreto Jaroslav Vrchlický

Obsazení:

Ludmila (soprán)	Lívia Obručník Vénosová
Svatava (alt)	Blanka Černá
Bořivoj (tenor)	Dušan Růžička
Svatý Ivan (bas)	Pavel Vančura

Orchestr a sbor Divadla F. X. Šaldy Liberec
Severočeský filharmonický sbor Česká Lípa – Liberec
Sbory Václav a Bojan Brandýs nad Labem – Stará Boleslav
dirigent Josef Zadina

Uvedení díla podpořili:

J. Em. Mons. Dominik kardinál Duka OP, arcibiskup pražský
Mgr. Daniel Herman, ministr kultury České republiky
Arcibiskupství pražské
Ministerstvo kultury ČR
Město Brandýs nad Labem – Stará Boleslav

DVOŘÁKOVA SVATÁ LUDMILA V DATECH

1884

Po úspěchu se Stabat Mater dostává Antonín Dvořák objednávku na novou skladbu pro hudební festival v Leedsu. Pořadatelé si přejí celovečerní dílo na obecně srozumitelný, nejlépe biblický námět, ale Dvořák trvá na příběhu z české historie a svůj požadavek nakonec prosadí. O text nejprve žádá Marii Červinkovou-Riegrovou, ta však pro zaneprázdněnost odmítá a skladatel se obrací na Jaroslava Vrchlického.

1885

3. ledna posílá Vrchlický Dvořákovi libreto. „Slovutný Mistře a příteli! V příloze posílám hotový text oratoria ‚Svatá Ludmila‘ a připojuji přání, by se Vám celek trochu líbil a Vy jej dobře mohl potřebovati.“ Dvořák se pouští do kompozice, na které si velmi zakládá. Práce na oratoriu trvá více než osm měsíců, během nichž skladatel odmítá většinu návrhů a pozvání k dirigování, a stojí ho mnoho sil.

1886

15. října se koná světová premiéra nového oratoria v Leedsu a stává se kulturní událostí. Následují provedení v Londýně (29. října a 6. listopadu 1886) a v Praze (25. a 27. února a 6., 11. a 25. listopadu 1887), všechna pod Dvořákovou taktovkou.

Slovo dirigenta

Námět oratoria Svatá Ludmila zpracoval Jaroslav Vrchlický z života lidí žijících na území Čech a Moravy v období 850 až 863 let po narození Krista. Děj potom rozdělil Antonín Dvořák do tří dílů.

V dílu prvním lidé oslavují bohy Svato-víta, Radegasta, Triglava a bohyni Bábu, jejíž sochu stojící uprostřed slovanského hradistiě na Mělnice nedaleko Řípu neo-hroženě skácel sekerou svatý Ivan – hlavní postava tohoto dílu, přesvědčivý misionář svaté Ludmily. Zajímavé je Dvořákovo po-jetí zpracování tohoto dílu, kdy jako křes-tían nechává plně zaznít proudu slavnostní hudby oslavující pohanské bohy slovan-ským lidem – tento díl je hudebně posta-vený na sborech – katarktické vrcholy však nehrotí, nechává je vyznít ve střední polo-ze. Účinkující však učí prosit, oslavovat, já-sat a velebit a tuto zkušenost potom bohatě využívá v druhém a třetím dílu. V závěru prvního dílu, po všeobecném zmatku lidu, kdy padla socha bohyně Báby, nechává již zaznít nové naději – neznámému světlu vycházejícímu z teprve tušeného Boha.

V druhém dílu zvidává Ludmila se svoji průvodkyní Svatavou hledá v berounských lesích mnicha Ivana, který jim udělí kate-chezi víry. Tito jsou zde však zaskočeni neohroženou loveckou družinou kníže-te Bořivoje. Poté, co mnich Ivan vyprosí uzdravení poraněné laně, jsou lovci omrá-čení jeho mocí a zároveň ohromeni neví-daným projevem lásky knížete Bořivoje ke kněžně Ludmile, která lásku díky domluvě svatého Ivana Bořivojovi opětuje. Antonín Dvořák zpracovává ve druhém dílu vrou-cím způsobem projevy lásky vycházející z Krista k lidem, kteří v něho uvěřili a v jehožávěru nechává „sestupovat nebe na zemi“. Tato láska je vylita prostřednictvím všech přítomných na celý český národ...

Třetí díl se odehrává na Velehradě, kde svatý biskup Metoděj za účasti morav-ského knížete Svatopluka pokřtí a oddá Bořivoje a Ludmilu – prarodiče svatého Václava – a zároveň pokřtí český a morav-ský lid, který je v hojném počtu přítomen. Zde již Dvořák využívá plného znění širo-kého spektra orchestrálního a pěveckého hudebního toku ve velké energii k oslavě pravého Trojjediného Boha. Je to maje-státná oslava Otce, Syna a Ducha Svatého – Hospodina, Ježíše Krista a Ducha, který z obou vychází. Oratorium Svatá Ludmila Antonína Dvořáka je jedinečné dílo v čes-ké hudební kultuře z celosvětového hledis-ka srovnatelné snad jen s Missou solemnís Ludwiga van Beethovena.

Vážení posluchači, dílo, které Vám dnes předkládáme, bylo uvedeno 11. červ-na 2013 v Divadle F. X. Šaldy v Liberci a 14. září 2013 v bazilice Navštívení Pan-ny Marie v Hejnicích. V roce 2014, který je Rokem české hudby a rokem 110. vý-ročí úmrtí Antonína Dvořáka, jsme při-pravili tři uvedení: první 22. června 2014 v katedrále Svatého Ducha v Hradci Krá-lové v rámci 350. výročí založení Králo-véhradecké diecéze, druhé 28. září 2014 u příležitosti Národní svatováclavské pou-ti, v den státního svátku Dne české stát-nosti, v bazilice Nanebevzetí Panny Ma-rie ve Staré Boleslavi a třetí 27. října 2014 v předvečer státního svátku Dne vzni-ku samostatného československého státu v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha v Praze. Přeji vám všem z jeho znění ra-dost, pokoj a trvalý duchovní prožitek.

Josef Zadina